

לקחה משוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'שוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

התשס"ח

פרשת בא

4:29	הרלקת נרות שבת ניו יורק
6:01	מרצאי שבת
9:07	סוק"ש מג"א
9:43	סוק"ש גר"א
12:04	חצות

המכות ואין לדבר סוף לכן אמרו הטרם תדע כי אבדה מצרים.

"ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה, ויאמר אליהם, לכו עיבדו את ד' אלקיכם, מי ומי ההולכים"
מי ומי ההולכים – ביגמטריא כלב ובן נון, זהו שאמר פרעה למשה הרי כולם ימותו במדבר, פרט לכלב ויהושע, ומה אתם מבקשים כל כך ללכת. ענהו משה בנערינו ובזקננו נלך, לא נגזרה גזירה על הצעירים מבני עשרים ועל הזקנים מבני ששים.

"ויאמר משה, בנערינו ובזקננו נלך, בבנינו ובבנותינו, בצאננו ובבקרנו נלך, כי חג ד' לנו"
בנערינו ובזקננו נלך – הקדים נערים לזקנים כי מצרים היתה יותר מסוכנת לנערים מאשר לזקנים. (כתב סופר)

רעה נגד פניכם – עובדי האלילים היו להם אלילים טובים ורעים ולטובים היו עובדים כהודאה ואת הרעים היו מחלים פניהם בזבחים לכל ירעו להם. כששמע פרעה שישאל מבקשים לזבוח הבין שהם הולכים לחלות את האלקים הרע, ואם כן למה הם מבקשים לקחת הטף, הם פחדו להראות את הטף לאלים הרעים. אך משה רבנו ע"ה אמר לו בצאננו ובבקרנו נלך. כפי שאתם הולכים אל האל הרע, בבנינו ובבנותינו נלך, כפי שאתם הולכים אל האל הטוב. כי חג ד' לנו, הוא בורא העולם הוא המשגיח והשגחתו בעולם וממנו הן השכר והן העונש. (מלבי"ם)

"לא כן, לכו נא הגברים ועיבדו את ד', כי אותה אתם מבקשים. ויגרש אותם מאת פני פרעה"
לכו נא הגברים – והאם בגלל שלא יצאו הנשים והטף עדיף להם שתאבד מצרים. אלא זה שביקשו לצאת רק ברשות פרעה היטעה את לבם לחשוב שאין, חלילה, בכחו לגאולם. ואחרי שלמדו מתשובת משה רבנו ע"ה שענין שלוש ימים במדבר הוא רק הערמה ובדעתם ללכת ולא לחזור, ורק בערמה יכולים הם לצאת, הכבידו את לבם. (אוה"ח)

"ויט משה את מטהו על ארץ מצרים, ודי' ניהג ודי' ניהג רוח קדים בארץ כל היום ההוא וכל הלילה, הבוקר הי' ורוח הקדים נשא את הארבה"
ניג וניג – רוח קדים בארץ כל היום ההוא וכל הלילה, הבוקר הי' ורוח הקדים נשא את הארבה

רוצה להיכנע לפני, תיכנע לפני הארבה, ברי קטנה מבריותיו.

"וכיסה את עין הארץ, ולא יוכל לראות את הארץ. ואכל את יתר הפליטה הנשארת לכם מן הברד, ואכל את כל העץ הצומח לכם מן השדה"
ואכל את יתר הפליטה הנשארת לכם מן הברד – ואכל את כל העץ הצומח לכם מן השדה. פירש הרמב"ן שמכת הארבה היתה בניסן, שאז מתחילים האילנות להוציא פרח, ומכת הברד היתה באדר, שהרי כל עשר המכות היו בשנה אחת, וכמאמרים משפט המצריים במצרים שנים עשרה חודש. ונצטרך לומר ששלוש המכות האחרונות היו בניסן, ונאמר כי בט"ו בניסן היתה תחילת נבואתו של משה בסנה והי' הקב"ה מפתחו שבעת ימים, כל ימי הפסח בשנה הבאה, ובכ"א בניסן הלך למדין להתיר שבועתו ליתרו, וממדין הלך למצרים ונתראו משה ואהרן לפני פרעה והיתרו בו. ונתכסה משה מישראל שלושה חודשים, אייר סיון ותמוז, ושימשה מכת הדם שבעה ימים באב ואחרי ימי הרוחה, ומכת הצפרדע באלול ואחרי ימי הרוחה, וכן כולן עד אדר שהיתה בו מכת הארבה. ומכת החושך בניסן שבעת ימים וימי הרוחה שאחרי שבעת ימים, ומכת בכורות בליל ט"ו בניסן. ומה שאמרו שמשפט המצריים הי' שנים עשרה חודש, מיום שבא משה אל פרעה בסוף ניסן ואמר לו בני בכורי ישראל. הנה אנכי הורג את בנך בכורך מאותה שעה חל עליהם הדין ונגור להם המשפט עד שנשלמו שנים עשרה חודש שבו כלו המכות ונגאלו בני ישראל.

הנשארת לכם מן הברד - הנשארת, נשארה בשביל הארבה שיאכלנה. (מלבי"ם)

הצומח לכם מן השדה – מה שיצמח אחרי הברד יאכל הארבה. (נצי"ב)

"ויהא עבדי פרעה אליו, עד מתי יהי זה לנו למוקש, שלח את האנשים ויעבדו את ד' אלקיהם. הטרם תדע כי אבדה מצרים"
ויהא עבדי פרעה אליו – אבל לא דיברו בפני משה שלא רצו להראות שהם מפחדים ממנו. הטרם תדע כי אבדה מצרים. במכת ברד כתיב ויכבד לבו הוא ועבדיו, כי מכת ברד היתה של ארבע מכות וחשבו שהושלמו כבר עשר המכות, לכן הכבידו לבם, וכשבא משה אחר כך והיתרה במכת הארבה ראו שלא נשלמו

פנינים לפרשה

"ויהא ד' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אותותי אלה בקרבן"
כי אני הכבדתי את לבו – ולכאורה הרי ניטלה ממנו הבחירה על ידי זה, אך באמת דוקא על ידי זה נתנה לו הבחירה, כי משה ואהרן הי' מראם נורא מאד והמכות גם כן הפחידוהו לכן הכבידו את לבו נגדם, שישתמש רק בבחירתו. (נועם מגדים)

למען שתי אותותי אלה בקרבן – ולא לקתה מידת הדין בשביל שהקב"ה הכביד לבו, כי פרעה התחייב משמן והכבדת הלב באה רק בשביל שיקבל האותות וידע שלד' הארץ. (נצי"ב)

"ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים, ואת אותותי אשר שמתי בם, וידעתם כי אני ד'"
ולמען תספר באזני בנך... וידעתם כי אני ד' – תכלית המכות, בשביל הגוים, היתה לדעת כי לד' הארץ, ותכלית המכות, לבני ישראל, היתה לדעת כי הבא לטמא פותחין לו, ואף על פי לד' הארץ, הרשות נתונה. (נצי"ב)

את אשר התעללתי במצרים – בשר של מצרים, וכנאמר והנה מצרים נוסע אחריהם, זה השר של מצרים. ואת אותותי אשר שמתי בם. מכות מצרים. והנה מיתת התחתונים מצוי' בעולם ואינה תמימה אך ראיית השר העליון, שהוא רוחני, ועתה מת על שפת היס זה הפלא הגדול אשר יסופר באזני בנך ובן בנך, ועל ידי זה וידעתם כי אני ד', מושל בשמים וארץ. (עץ הדעת טוב)

"ויבוא משה ואהרן אל פרעה ויאמרו אליו, כה אמר ד' אלקי העברים עד מתי מאנת לענות מפני, שלח עמי ויעבדוני"
עד מתי מאנת לענות מפני – מה שהקב"ה דורש מהאדם הוא הכנעה ושיפלות, וכדברי הנביא ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי. (ח' בחיי)

עד מתי מאנת לענות מפני – מה שהקב"ה דורש מהאדם הוא הכנעה ושיפלות, וכדברי הנביא ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי. (ח' בחיי)

"כי אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא מחור ארבה בגבולך"
הנני מביא מחור ארבה – כבר נתברר לך מציאות ד' על ידי דם, צפרדע וכנים, והשגחתו על ידי ערוב וברד, ואף על פי כן אינך

ויט משה את מטהו... וד' ניהג רוח קדים בארץ – ויט משה את מטהו... וד' ניהג רוח קדים בארץ, כל היום הוא וכל הלילה. לרעה להביא את הארבה כל היום וכל הלילה אולם לטובה ויהפוך ד' רוח ים חזק מאד וישא את הארבה, ברגע אחד. (ר' משה חפץ)

"ויעל הארבה על כל ארץ מצרים, וינח בכל גבול מצרים. כבד מאד, לפניו לא הי' כן ארבה כמוהו, ואחריו לא יהי' כן" (י, יז)

ויעל הארבה – מה נשתנה הארבה מכל מיני פורענות. אלא להראות לאדם דלותו, ומה הארבה שהוא מאכלו של אדם, הקב"ה נותנו לו לפורענות כשהוא מכיעו קל וחומר שאר ספקטורין שיש לו, כמה אריות, כמה נמרים, כמה חיות. ולא עוד אלא שמגופו של אדם כמה צמחים ומכאובים יוצאין עליו, וכן הוא אומר ממנו משפטו ושאתו יצא. (מדה"ג)

ויעל הארבה על כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים – נאמר פעמיים כל, גם בארץ גשן הי' הארבה, שידע הקב"ה שעתידין ישראל לצאת ולא ישאירו תבואותיהם שזעו בשביל המצרים. (כנפי נשרים)

"ויטהר פרעה לקרא למשה ולאהרן, ויאמר, חטאתי לד' אלקיכם ולכם" (י, טז) **וימחר פרעה** – רק במכה זו מיהר פרעה, רצה לבטל המכה לפני שיכנס הארבה לבתים פנימה ולא יישאר להם מאומה לאכול. (כלי יקר)

"ויהפוך ד' רוח ים חזק מאד, וישא את הארבה ויתקעהו ימה סוף. לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים" (י, יט) **לא נשאר ארבה אחד** – כמו הערוב ולא כמו הצפרדעים, לפי שלא נבראו בריאה חדשה אלא רוח הקדים הביאם, ובסור המכה חזרו, מה שאין כן הצפרדעים שהים שרץ אותם בריאה חדשה ובסור המכה מתו. (רמב"ן)

"ויוחזק ד' את לב פרעה, ולא שילח את בני ישראל" (י, כ) **ויוחזק ד' את לב פרעה** – כשם שפרעה והמצרים, אחרי שהגיעו ברשותם לגבול חכם העצמי, חיוזק ד' את ליבם כך התגברו בני ישראל בעבודת ד' על ידי עזר מהשמים מה שאי אפשר הי' להם בכחם העצמי, זה לעומת זה. וזהו שנאמר נגוף ורפא, נגוף למצרים ורפא לישראל. (שפ"א)

"ויאמר ד' אל משה נטה ידך על השמים, ויהי חושך על ארץ מצרים, וימש חושך" (י, כא) **ויהי חושך** – שלוש פעמים נזכר חושך בפרשה, לרמז כי שלושה מיני חושך הם, עלטה, הוא חושך של ברית בין הבתרים, שנאמר ועלטה הי', אפילה, הוא חושך של מצרים, שנאמר ויהי חושך אפילה, וערפל, הוא חושך של מתן תורה, שנאמר ומשה ניגש אל הערפל. (רי' בחיי)

ויהי חושך – שהי' עב עד שהיו ממשמשין אותו בידים, שהי' בו ממש והי' מכבה כל נר ואש שהי' להם על כן לא ראו איש את אחיו, שלא יכלו להשתמש לא לאור הנר ולא לאור האבוקה. (פירוש הטור)

"ויט משה את ידו על השמים ויהי חושך אפילה בכל ארץ מצרים שלושת ימים" (י, כב) **וימש חושך** – וימש לשון הסרה, הסיר הב"ה החושך מעל ארץ גושן ונתנו על מצרים, והסיר האור מעל מצרים ונתנו על גושן, וזהו שנאמר ולכל בני ישראל הי' אור במושבותם, האור של מצרים האיר להם בלילה. (כלי יקר)

"לא ראו איש את אחיו, ולא קמו איש מתחתיו שלושת ימים. ולכל בני ישראל הי' אור במושבותם" (י, כג) **ולכל בני ישראל הי' אור במושבותם** – אור שבעת הימים ובאור זה ראו כל מטמוניות מצרים, שהרי האור הוא נגנו למען לא יהנו ממנו רשעים ובימי החושך לא יכלו רשעים להנות ממנו, וזהו אור במושבותם. (קוצק)

וכל בני ישראל הי' אור במושבותם – לא בארץ גושן בלבד אלא בכל מקום שהי' יהודי כנסס הי' אור וכנסס ומאיר לו. (רבה)

"ויקרא פרעה אל משה ויאמר לכו עבדו את ד', רק צאנכם ובקרכם יוצג, גם טפכם ילך עמכם" (י, כד) **ויקרא פרעה אל משה ויאמר לכו בדו את ד', רק צאנכם ובקרכם יוצג** – מה הקשר בין עבודת ד' לצאן ובקר, מה לרוחניות ולגשמיות. אך משה ענה כי ממנו נקח לעבוד את ד'. מן המעשה באים לדבקות המחשבה. (פשיסכה)

"ויאמר משה, גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות, ועשינו לד' אלקינו" (י, כה) **גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לד'** – לא שפרעה יתן להם להקריב עבורו, אלא שיתן להם בקר וצאן במתנה ומהם יקריבו לד'. ועשינו לד' אלקינו אנתנו עבורנו. וגם מקננו ילך עמנו, כולל גם חמורים וגמלים וסוסים. כי ממנו ניקח לעבוד את ד'. נמכור בהמות טמאות ובכסף תמורתם נקנה בהמות טהורות להקריב. (אוה"ח)

"וגם מקננו ילך עמנו, לא תישאר פרסה. כי ממנו נקח לעבוד את ד' אלקינו. ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ד', עד בואנו שמה" (י, כו) **וגם מקננו ילך עמנו... כי ממנו נקח לעבוד את ד'** – ממנו מבעלי החיים נקח לעבוד את ד', שאלולי ניתנה תורה היינו למדים גזל מנמלה, עריות מיונה וצניעות מחתול. (מלבי"ם)

לא תישאר פרסה – צריך לתקן הכל, עד הנקודה האחרונה. (שפ"א)

"ויוחזק ד' את לב פרעה, ולא אבה לשלחם" (י, כז) **ויוחזק ד' את לב פרעה** – וחשב שקיים מצות ד', שהרי משה אמר שלח את עמי ולא אמר שלח הצאן והבקר, ומחשבה זו חיוזקה לבו. לכן גם גירשו ואמר לו לך מעלי, כי לדעתו נפסקה כבר שליחותו של משה. (מלבי"ם)

"ויאמר משה כן דיברת, לא אוסיף עוד ראות פניך" (י, כט)

לא אוסיף עוד ראות פניך – הרי אסור להסתכל בפני אדם רשע מוציא ניצוצי הקדושה שברשע והרי זה ממש פדיון שבוים וכל עוד שיש בו ניצוצי קדושה מותר להסתכל בפניו ואז נקרא רשע, אולם אחרי שהוציא ממנו הכל נקרא רע, וזהו שאמר לו משה לפרעה כן דיברת, עכשיו אתה רע ולא רשע ולכן לא אוסיף עוד ראות פניך. (ישמח משה)

"ויאמר ד' אל משה, עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים. אחרי כן ישלח אתכם משה, כשלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה" (יא, א) **כלה גרש יגרש אתכם** – לו הי' פרעה משלחם מרצונו הי' נשאר קשר כלשהו בין ישראל למצרים, אולם אחרי שגרשם בעל כרחו לא נותן כל קשר, וזהו כלה. (הרבי מסוקולוב)

כלה – לא לשלושת ימים אלא לחירות גמורה. גרש יגרש אתכם. לא יתן את רצונכם אלא את רצון ד', ולכן יכריח לצאת גם את אלה שטוב להם במצרים ואינם רוצים לצאת. (נצי"ב)

"דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו, ואשה מאת רעותה, כלי כסף וכלי זהב" (יא, ב) **דבר נא** – עכשיו כשהם תחת תביעת שלח את עמי יתנו להם המצריים, אולם אחרי כך כשיהיו בגירוש לא יתנו להם, כי ידעו שהם הולכים לבלוי שוב. (מלבי"ם)

דבר נא באזני העם וישאלו – שלא יאמר אותו צדיק. מדרש. כי הדין הוא קם לי בדרכי מיני ואינו נהרג ומשלם ולכן אמרו שלא יאמר אותו צדיק, כי המצרים היו חייבים מיתה לישראל וממון לאברהם אבינו ע"ה ואז הדין שהרג ומשלם. (ר"נ הורביץ)

וישאלו – בענין שאלה ולא בענין מתנה, כדי שיהיו המצריים להוטים לרדוף אחריהם, איש מאת רעהו. וכי המצריים היו ריעים לישראל? אלא מלמד שחרי המכות היו כריעים ואוהבים לישראל. כלי כסף וכלי זהב. תמורת בתייהם וכליהם שלא יכלו לקחת, ושדותיהם שהניחו ישראל במצרים. (חזקוני)

"ויתן ד' את חן העם בעיני מצרים, גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים, בעיני עבדי פרעה ובעיני העם" (יא, ג) **גדול מאד בארץ מצרים** – כיון שראו פרעה מרמהו פעם אחר פעם, ובכל זאת אין משה נמנע מלבקש להסיר את המכות. (נצי"ב)

"ויאמר משה, כה אמר ד', כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים" (יא, ד) **ויאמר משה.. כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים** – ואחר כך נאמר ויהי בחצי הלילה? אלא כחצות, כשייחצה הלילה לשנים. (זהר)

כחצות הלילה – כהיחלק הלילה. רש"י. בכל הלילות מתחלק הלילה בחצות, עד חצות דין ואחרי חצות רחמים, אך בלילה הזה יתחיל הדין בחצי הלילה של הרחמים, ומה שאמר רש"י כהיחלק הלילה בכורות. (מאור ושמש)

כחצות הלילה – כתיב יום ולילה לא ישבותו, תמיד בכל רגע יש יום ולילה בחלקי העולם הכדורי, ומה שאמרו שחצות היא עת רצון זה רק פעם אחת במעט לעת בכל העולם, וכשאמר הקב"ה למשה בחצות הלילה לא ידע באיזה חצות מדובר, אולי כונת השי"ת לחצות בארץ ישראל והאצטגנינים יחשבו שהחצות מהילוך המדינה שלהם, לכן נתחכם לומר כחצות.

כחצות הלילה – בשיא החושך, בשיא המרחק מהיום שאחריו באה גאולת מצרים. כי זה לעומת זה עשה האלקים כי כשיש התגברות החושך יש לעומתה התגברות הקדושה.

אני יוצא בתוך מצרים. ובהגדה אני ולא מלאך, כי מעשי מלאך אינם אלא לשעה ומעשי הקב"ה הם נצחיים ועל ידי זה יציאת מצרים היא ענין נצחי שמתחדש בכל הדורות, וזהו שאמרו שבכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, כי הגאולה לא היתה לאותו דור בלבד אלא נצחית ולכל הדורות הבאים. (נתיבות שלום)

אני יוצא בתוך מצרים – את אברהם אבינו ע"ה יכול הי' גם מלאך להציל מכבשן האש אך את בכורי ישראל במצרים, שמלאכי השרת טענו הללו והללו עבודי ע"ז, רק הקב"ה בעצמו יכול הי' להציל, לכן נאמר אני יוצא. (בית הלוי)

וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות – גילוי שכינה יסיים את הגלות, שכל הגלות היא על ידי הסתר פנים והיא מהקב"ה. (שפי"א)

"ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו, למאיש ועד בהמה, למען תדעון אשר יפלה ד' בין מצרים ובין ישראל" (יא, ז) **ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו** – אמרו כל המספר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים, ובגאולת ישראל נאמר לא יחרץ כלב לשונו, שנגמלו מלשון הרע, ובזכות זה נגאלו. (רבי מרדכי בנעט)

לא יחרץ כלב לשונו – כלב זו קליפת עמלק, שסתם הקב"ה פיו ולא הניחו לקטרג בלילה זה. (ר"צ הכהן)

לא יחרץ כלב לשונו – כלב מציל את בעליו ואת ביתו על ידי שהוא נובח ומעורר את בעליו להציל ופרעה לא הי' אפילו בגדר כלב, לא הי' לו כל חלק בגאולת ישראל והכל הי' על ידי הקב"ה, וזהו שאמרו במגילה ויעבור מרדכי, שהעביר יום ראשון של פסח בתענית, שנצטער שהי' לאחשורוש חלק בגאולת ישראל. (הרבי מאוסטרובנה)

"וירדו כל עבדיך אלה אלי, והשתחוו לי לאמור, צא אתה וכל העם אשר ברגליך, ואחרי כן אצא. ויצא מעם פרעה בחרי אף" (יא, ח) **וירדו כל עבדיך אלה אלי** – הם שמעו מפיו כי ביום ראותך פני תמות, הם יראו את פרעה מתחנן לפני משה, ובגלל זה לא ימות לו הבכורות שבהם. (אוה"ח)

"והיתה צעקה גדולה אשר כמהו לא נהיתה" (יא, ו) **מלבד עצם העונש שימותו כל בכורי מצרים, מבכור פרעה עד בכור השפחה אשר אחר הריחיים, כן היתה אף "צעקה גדולה" במצרים. מה פשרה "צעקה גדולה" זו. אף "צעקה גדולה" זו תשלום עונש היא. בשעה שהשליכו המצרים את תינוקות בני ישראל לים, לבטח היתה זעקה נוראה אצל בני ישראל על מר גורלם. עתה, כאשר השיב להם הקב"ה כגמולם, הענישם גם ב"והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים".**

כל מידותיו של הקב"ה מידה כנגד מידה, וכדי שישלם ה"ודן אנכי" חייב הדין להיות תואם בשלימות מוחלטת לאופן ולמידת החטא. (המשניח דפוניבו')

"וכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל" (יא, ז) **מן הראוי היה כי בשעת מכת בכורות תשמע נביחתם של הכלבים, שכן אמרו חז"ל, כי אם אליהו בעיר כלבים משחקים ואם מלאך המות בעיר כלבים בוכים (ב"ק ס:).**

ברם, במכת בכורות לא השתתף מלאך המות, אלא הקב"ה בעצמו פעל מכה זו, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק "ובכל אלקי מצרים אעשה שפטים אני ה'" (שמות יב, יב) – "אני בעצמי ולא ע"י שליח" (רש"י שם). כיון שהקב"ה הביא מכה זו ולא מלאך המות, לא היה מקום לנביחת בכייתם של הכלבים.

נמצא, איפוא, כי מעצם שתיקתם של הכלבים באותו לילה, אשר היה ליל מות למצרים, הוכח והוברר, כי הקב"ה בכבודו ובעצמו המית את בכורי מצרים.

זהו שאמר הקב"ה: "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" כפי המקובל בעת בואו של מלאך המות. ויהיה זה "למען תדעון אשר יפלה ה'", בכבודו ובעצמו, ללא מלאכי חבלה "בין מצרים ובין ישראל".

(תורת משה לבעל החת"ס)

אָפּוּנִי

במדרש אמרו, כי בשכר שתיקתם של הכלבים זכו לעבד עורות מצואתם כדי לכתוב על גביהן ספרי תורה, תפילין ומזוזות. הרי לנו עד כמה תכליתה של הבריאה ועד כמה משמש אף שפל יצורים שבבריאה כמצעעי לשימוש הבורא יתברך. הכלב נחשב כבריאה גרועה וכשפל שביצורים, עד כי הוא כינוי לאדם אשר אויבו רוצה להשפיל אותו. הצוואה היא פסולת האוכל, סחי ומואס. ובכל זאת, מן הרע שברע, מצואת הכלבים, יוצאת תועלת לכבוד הבורא, כתיבת ספרי תורה, תפילין ומזוזות.

"כל הנברא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" (ישעיהו מג, ז). (מליץ יושר)

אופני היתר במדידה

מותר לומר לחבור מלא לי כלי זה, ואין בזה משום מדידה כיון שאינו מזכיר במפורש שם המידה, אבל אם אמר לו למלא לפי מידה מסוימת המסומנת בכלי אסור, וכתב הרמ"א, שאם ממלא לא במדויק, ז"א שפוחת או מוסיף קצת, מותר (ובמקח אין בזה משום גזל כיון שידוע שכך יש לנהוג בשבת ויו"ט). ולפי"ז, גם המכין בקבוק לתינוק בשבת לפי המידות המסומנות עליו, צריך לתת בכלי באופן שלא יצא מדויק (סי' שכ"ג סע, סק"ו, ש"ש כהלכתה פכ"ט, מ).

אופני היתר בשקילה

למרות שבמדידה הותר לתת כמות לא מדויקת, במשקל הדבר אסור כיון שנראה כשוקל, אבל מותר לקחת חתיכת בשר וכדו' ולשקול בידו באומד, אך אין לקחת כנגדה ביד השניה משקולת או דבר אחר שידוע משקלו וכל זה להדיוט, אבל מי שמלאכתו בזה, כיון שיכול לשער המשקל המדויק, אסור אפ"י לקחת החתיכה בידו (ולצורך ביתו הותרו אף לו). ואם חותך חתיכה בסכין לפי אומד דעתו מותר (ס, ת"ק סע' ב, ס"ק ח' י"ב י"ג).

מדידת מצוה

מדידה של מצוה מותרת בשבת, לכן מותר למדוד גביע אם יש בו שיעור רביעיית, וכן מותר למדוד מקוה ותחומין וכד' וכן למדוד מצה בפסח וגם לצורך רפואה הותרה מדידה, ולכן מותר למדוד חום לחולה כמובן במד חום רגיל לא דיגיטלי (ובש"ש כהלכתה כתב בשם הגרש"ז אורבך זצ"ל, שאין איסור בהורדת החום במדחום ואינו נחשב מתקן כי דרכו בכך יעיי"ש).

ואשה הצריכה למדוד חום מותר, כי נחשב מדידת מצוה. (סי' שו, ס"ע, ס"ק ל"ו ש"ש בהלכתה פ"מ, ב הע' ז).

ספירת מרצפות למדידה

הובא בש"ש כהלכתה בשם הגרש"ז אורבך זצ"ל שמתיר לספור מרצפות החדר כדי לדעת מידת אורכו ורחבו, כיון שאין איסור בעצם פעולה זו של ספירת המרצפות. (ש"ש כהלכתה פכ"ט, ל"ג הערה פ"ח).

הזכרת שם מידה

דעת הב"י בשו"ע שאין להזכיר שם מידה בשבת (וכן שם דמים), ודעת המשנה ברורה שנוכן להחמיר כדבריו, אך אין למחות ביד המקלין כי יש להם על מי לסמוך. (סי' שכ"ג סע' ד' ס"ק כ).

כל כלי מדידה כגון סרגל משקל מאזניים, מוקצים בהם בשבת, ורק לצורך מצוה מותר להשתמש בהם.

מעשה חכמים

החיילים במחסום דרשו להציג בפניהם רשיון למסחר בחיטים

חובת הציות לרב ומרא דאתרא, גם אם היא כרוכה לפעמים באי-נעימות, ואולי גם בעונש כספי, ברכה מרובה יש בה.

רבי מכלוף עידן, רב הקהילה היהודית בגירבה בשבתונים, עבר פעם ברחוב ושמע את אחד הילדים מקלל את חבירו בקללה נמרצת. הדבר לא מצא חן בעיניו, הוא ניגש לילד ושאלו לשם אביו.

הליכות והלכות

דיני מדידה ושקילה בשבת ויו"ט

האיסור וטעמו

אסור למדוד ולשקול בשבת ויו"ט, בין לצורך מקח וממכר ובין לצורך עצמו, ואפ"י בכלי שאינו מיוחד לכך, וטעם האיסור הוא משום שנראה כעובדין דחול. (סי' שכ"ג סע, א סי, תק, סע, ב, סק"ח).

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הבנים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. לא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

מתוך עמי, לשעבר הייתם עבדי פרעה מכאן ואילך אתם עבדי ד'. (יר' פסחים)

ויהי בחצי הלילה – כשם שהפך סדום בלילה כך הרג בכורי מצרים בלילה. ודי היכה כל בכור בארץ מצרים. אמר הקב"ה אביהם פעל עמי בחצי הלילה, וייחלק עליהם לילה, אף אני פועל עם בניו בחצי הלילה. (רבה)

ותהי צעקה גדולה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת – שלש מיתות היו במצרים, אחת הרגו הבכורות בכל שמצאו (בגלל שלא נתנו לישראל לצאת וגרמו למיתתם) אחת שהרג הקב"ה בבכורות ואחת שהרג פרעה שכאשר ראה המות בביתו ובבניו ובעבדיו, קם וזירז עצמו והרג את השרים ואת כל אלה שיעצוהו לא לשלוח את ישראל. (זהר)

לילה – (ביקש שיצאו מיד) אמר לו האלקים (למשה) בלילה אתה מוציא את בני, לא תוציא לבני בלילה אלא יצאו בראש גלוי בחצי היום, ועל אותה שעה נאמר ובני ישראל עשו כדבר משה, נתפזרו בכל ארץ מצרים לקיים ושאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה, ומה הי' עסוק בעצמות יוסף ובכלי המשכן שהכין יעקב אבינו, ועל אותה שעה אמר דוד ישמח צדיק כי חזה נקם. (רבה)

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו רחל בת שרה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

והילד מחליט לעשות דבר שהיה עלול לעלות לו בחייו ובחיי אביו. בתנועה זריזה הוא מוציא את הקבלה מכיסו, ומגיש אותה לחיילים...
אלה הביטו בנייר, ובדאי שלא הבינו מה כתוב בו, ומשראו את הבטחון העצמי הנסוך על פני הילד, לא חשדו במאומה, והיו בטוחים שנייר זה הוא הרשיון למסחר בחיטים, ושחררו את האב ובנו לדרכם...
(ברכי נפשי עמ' קמב)

מדרשי חכמים

ויהי חושך – אין הקב"ה נפרע מן הרשעים אלא בחושך, במצרים ויהי חושך, על היס ויהי הענן והחושך, כשנקם בסנחריב, ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ד' ויך במחנה אשרור, בבלשצר נקם בחושך, וכן המן הרשע לא הופרה עצתו אלא בחושך, בלילה ההוא נדדה שנת המלך, וכן לעתיד לבוא לא ייפרע הקב"ה מן הגוים אלא בחושך, שנאמר כי הנה החושך יכסה ארץ וערפל לאומים. וימש חושך. (שלא יכלו לזוה) אמרו, כשהי המצרי סועד בלילה הי' מביא את ישראל ומושיבו כנגדו ומדליק את הנר ומניחו על ראשו של ישראל ואומר לו ראה שלא תטה לכאן ולכאן, אם לאו אני מתיר ראשך. (והי' החושך מידה כנגד מידה). (מדה"ג)

ושחטו... קהל עדת ישראל מכאן שהפסח נשחט (בבית המקדש) בשלוש כיתות. וניתן כח בקולו של משה רבנו ע"ה והי' אומר ממקום פלוני עד מקום פלוני כת אחת, וממקום פלוני ועד מקום פלוני כת אחת (כלומר אף במצרים שחטו בשלוש כיתות. קרבן העדה) וכשם שניתן כח בקולו של משה ניתן כח בקולו של פרעה שאמר קומו צאו

הילד נבהל ופניו חוורו, והתנצל על שהקללה יצאה מפיו בלא כוונה רבי מכלוף לא התרשם מדבריו, ואמר שאדרבה כאשר הקללה יוצאת בלא כוונה, אין כמוה כדי להוכיח על מהותה של נפש האדם.

לא היתה לילד ברירה אלא למסור את שם אביו. כשהגיע הרב לבית הכנסת קרא לאבא, וסיפר לו על התנהגות בנו, תוך הוא גוער בו על החינוך הקלקול שהוא מעניק לילד.

האבא ניסה להתחמק וטען 'מה הרב רוצה ממני, הרי הילד קילל ולא אני', אבל רבי מכלוף הטיל על האבא את כל האחריות, ואמר שאם הבן נראה כך, אות ברור שזה החינוך שהוא מקבל בבית.

המרא דאתרא הטיל על האבא קנס כספי גבוה מאוד, והורה לו לתרום את הכסף לשיבת 'אור תורה' בגרבה.

האב ובנו עוכבו במחסום צבאי

בשלב זה נכנע האב וקיבל את גור הדין, ושיגר את הכסף לשיבת. את הקבלה שקיבל מהמשרד שלח ביד בנו אל רבי מכלוף, כדי שיראה שדבריו קויימו במלואם.

רבי מכלוף ראה את הילד-המקלל שהביא את הקבלה, וליטף אותו באהבה ובחיבה, כראוי למי שחזר בתשובה, ואמר לו: שמור את הקבלה זו בכיסך. עוד תזדקק לה ברבות הימים!..

עברו שנים, ובימי מלחמת העולם השניה שיגר הרב עידן את האב ובנו להביא חיטים מכפר מרוחק. בדרכם חזרה עוכבו השניים במחסום צבאי, והתבקשו על ידי החיילים להציג רשיון המתיר להם לסחור בחיטים.

האב החוויר כסיד, וחשב שהנה הגיע קיצו. בימי המלחמה, מי שלא החזיק רשיון תקף, אחת דינו למוות, או לגלות ארוכה.

אבל, לפתע נזכר הילד ב.. קבלה שקיבל מיישיבת 'אור תורה', ובהוראתו של רבי מכלוף לשומרה בכיסו, כי הוא עוד יזדקק לקבלה זו.

הילולא דצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
ה שבט	ז שבט	ו שבט	ה שבט	ד שבט	ג שבט	ב שבט
רבי יוסף נסים בן דהאן מח"ס מעשה בראשית שקיעה 4:52	רבי דוד האדומי"ד מלעלוב המקובל רבי גחמני סעדיה לוי	רבי דוד חיים נכד הבן איש חי	רבי יהודה אריה לוב מגור בעל השפת אמת	רבי ישראל אבן צירא בבא סאלי משה לייב מאסוב		אשר בן יעקב אבינו שקיעה 4:45

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה